

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Nemcsak mi mondjuk magunkról, hanem elismerések sokasága bizonyítja: Magyarország zenei nagyhatalom. Hogy azzá váljon, nemzedékek tehetségére és munkájára volt szükség. Kellett hozzá a magyar polgárosodás diadalmas korszaka a 19. században, anyagi háttér, zenei képzés, hangszerek, koncerttermek, értő közönség. És mindenekelőtt: szükség volt hozzá néhány zsenire.

A sor Liszt Ferencsel kezdődött, akinek meggyőződése volt, hogy „a zseni kötelez”.

Kötelezte tehetsége, kötelezte művészete, kötelezték a hagyományok és az örök kíváncsiság, az új utak keresése, kötelezte a világpolgár nyitottsága és a hazájához való hűség.

Ezért tett meg minden tőle telhetőt a magyar zenei élet fölemelésére. Koncertezett, komponált a magyar zene jó hírét terjesztve, megalapította a Zeneakadémiát, irányt adott, és pusztán létevel is mércét jelentett. El tudta hozni Budapestre az akkori zenei világ kimagasló tehetségeit, tekintélyeit. Az ő hangversenyeik, szellemi útmutatásuk emelte magasra, a lehető legmagasabbra a magyar zenei élet mércéjét.

Tehetségben a későbbiekben sem volt hiány. Liszt zsenije utódait is kötelezte.

Ebbe a körbe tartozott Dohnányi Ernő is, aki előadóként, zeneszerzőként, pedagógusként két évtizeden keresztül a magyar zenei élet meghatározó alakítója volt. Az általa fémjelzett korszakban Budapest kétségbevonhatatlanul a zene világának egyik fővárosa lett. A magyar zenei élet egésze jutott el arra a kivételes magaslatra, ahova Liszt még magányos vándorként érkezett.

Dohnányi sokszínű életművét csak akkor érthetjük meg teljességében, ha az ebben a fölemelkedésben betöltött szerepére is figyelünk. Volt idő, amikor tehetsége, a művészet iránti elkötelezettsége okán a magyar zenei élet szinte minden vezető pozícióját ő töltötte be. Talán ezért érezték többen, hogy Dohnányi nagysága agyonnyomja őket. Így, amikor a történelem vihara elsodorta Magyarországról, mindent megtettek, hogy soha ne kerülhessen vissza. Amilyen sikeres volt pályája csúcán, olyan méltatlan megítélés lett a sorsa hazájában. Képtelen vádakkal illették, még emigrációjában is minden alapot nélkülöző hajsztát indítottak ellene. Nevét évtizedekig szinte ki sem volt szabad ejteni idehaza – miközben a magyar zenei világ az ő munkásságára támaszkodott.

Ma már alig néhányan vannak, akik hallották koncertezni Dohnányit, kevés archív felvétel őrzi egyedülálló billentéstechnikájú zongorajátékát. Napjainkra már tanítványainak tanítványai is távozóban vannak.

Negyedszázadnyi kényszerű hallgatás és elhallgatás után a múlt század hetvenes éveiben indult meg idehaza Dohnányi szellemi rehabilitációja. Ennek az erősödő folyamatnak kiemelkedő állomásához értünk ma. Amerikai éveinek hagyatéka tért haza, a világ legteljesebb Dohnányi-archívuma az MTA Bölcsészettudományi Központ Zenetudományi Intézete, a 20-21. Századi Magyar Zenei Archivum és Kutatócsoport kezelésébe került.

A zenei élethez nemcsak művészek, koncerttermek, zenei oktatás kell. Szükség van a zenére vonatkozó tudás méltó körülmények közt működő műhelyeire is. A Zenetudományi Intézet négy évtizede szolgálja a magyar zeneművészetet, és három évtizede dolgozik itt. Olyan épületben talált otthonra, amely méltó az itt kutatott életművekhez. A Bartók Archívumra, a népzene kutatására épülő intézmény zenetörténeti múzeuma is egyetemes jelentőségű értékeket mutat be. Ebbe a körbe tartozik a Dohnányi-gyűjtemény is.

A hagyaték hozzáférhetővé válása túlzás nélkül korszakos jelentőségűnek mondható. Minden előadóművész és tanár emléke halványodik az idő múlásával. E szomorú törvény alól Dohnányi sem lehet kivétel: a személyes élményekből előbb-utóbb történelmi megbecsülés lesz. A komponista azonban megmarad kortársnak. Ezt bizonyítja, hogy a Dohnányi művei iránti érdeklődés évről évre fokozódik. Az archívum ennek szolgálásához kínál különleges lehetőséget.

Dohnányi rehabilitációja más szempontból is fontos. Bartók és Kodály melletti méltó helyének elismerése nemcsak zenetudományi kérdés. Része annak a szellemi jóvátételnek, melynek során múltunk korábban elhallgatott, tudatosan figyelmen kívül hagyott fejezetei, eltagadott értékei is megismerhetővé válnak.

A hagyaték hazakerülése, kutathatósága páratlan lehetőséget biztosít a zenetudománynak. De ugyanilyen fontos Dohnányi alakjának bemutatása is. A most nyíló kiállítás nemcsak életútja fontos pillanatait idézi fel kéziratokkal, levelekkel, dokumentumokkal, hanem mindennapjait is. Kalapja, kesztyűje, bőségesen széljegyzetelt könyve, személyes tárgyai téren és időn áthatolva hozzák őt közelünkbe.

Lélek- és szellemgazdagító, elmélyült találkozásokot kívánok minden ide látogatónak!

Áder János

